

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/146/144/96

WPLYW INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ NA NIEKTÓRE DZIEDZINY ŻYCIA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Integracja Polski z Unią Europejską jest, obok przystąpienia do struktur NATO, jednym z priorytetów polskiej polityki zagranicznej. Proces ten będzie miał niewątpliwie znaczący wpływ na różne dziedziny życia społecznego, zarówno w wymiarze publicznym, jak i osobistym. Z punktu widzenia poszczególnych grup i instytucji społecznych może on przynosić korzyści, ale też powodować straty. Zarówno nadzieje związane z przystąpieniem do Unii Europejskiej, jak i towarzyszące temu obawy kształtują nasz stosunek do integracji. Dlatego też zapytaliśmy respondentów, czy i w jaki sposób członkostwo w jej strukturach może oddziaływać na różne sfery życia społecznego¹. Dało to możliwość porównania zmian, jakie zaszły w świadomości społecznej, sposobie myślenia o tej kwestii w ostatnim okresie.

Podobnie jak w latach ubiegłych, społeczną ocenę konsekwencji włączenia Polski do struktur europejskich będziemy rozpatrywać w dwóch wymiarach: 1) skutków integracji z Unią Europejską dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego (sektora prywatnego, sektora zdominowanego przez państwo, rolnictwa), 2) jej wpływu na warunki życia, postawy, obyczaje Polaków, w tym także na zasięg patologii społecznych.

WPLYW INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ NA FUNKCJONOWANIE SEKTORA PRYWATNEGO

Gospodarcze korzyści wynikające z przystąpienia do Unii Europejskiej będą, w opinii społeczeństwa, dotyczyć w głównej mierze funkcjonowania sektora prywatnego. Zdaniem większości respondentów wywrze ono pozytywny wpływ na działanie prywatnych przedsiębiorstw i zakładów (67%), stworzy perspektywy rozwoju dla placówek handlowych i

¹ Badanie „Świat wokół nas” (9) przeprowadzono w dniach 24-29 maja ‘96 na 1154-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

usługowych (64%) oraz banków (61%). Przeciwnie stanowisko wyraża każdorazowo jedynie 7% badanych.

Tabela 1

w procentach

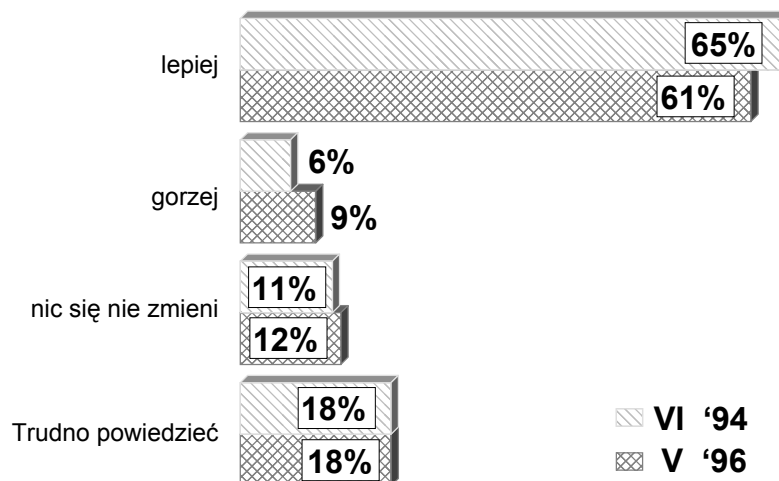
Połączenie, integracja Polski z Unią Europejską może mieć wpływ na różne dziedziny życia w Polsce. Czy, Pana(i) zdaniem, przyczyni się ono raczej do rozwoju czy też raczej do upadku:	Raczej do rozwoju		Raczej do upadku		Nie będzie miało wpływu		Trudno powiedzieć	
	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96
- prywatnych przedsiębiorstw i zakładów	67	67	6	7	9	11	18	17
- banków	66	61	6	7	8	13	20	19
- placówek handlowych i usługowych	63	64	4	7	14	15	19	15

Szansę rozwoju sektora prywatnego dostrzegają przede wszystkim uczniowie i studenci, ponadto częściej niż inni osoby do 44 roku życia, lepiej wykształcone, kadra kierownicza i inteligencja, a także pracownicy umysłowi niższego szczebla, respondenci oceniający swoje warunki materialne jako dobre oraz ankietowani nie uczestniczący w praktykach religijnych. Dzieje się tak w dużej mierze dlatego, że badani z tej grupy częściej mają wyrobione zdanie na ten temat, a więc rzadziej udzielają odpowiedzi „Trudno powiedzieć”. W kontekście poruszanej problematyki ciekawie przedstawiają się poglądy prywatnych przedsiębiorców. W tej grupie społecznej najsilniejsze jest przekonanie, że włączenie do struktur europejskich będzie miało wpływ na funkcjonowanie sektora prywatnego. Ponadto, o ile dość duży odsetek z nich (74%) sądzi, że stanie się to bodźcem do rozwoju prywatnych przedsiębiorstw, o tyle relatywnie mniej (57%) spodziewa się wzrostu koniunktury w sferze handlu i usług. Niemal co czwarty badany z tej grupy przewiduje, że proces integracyjny może doprowadzić do upadku tego typu placówek.

Opinie respondentów o wpływie integracji z UE na sektor prywatny są w dużym stopniu zbieżne z deklaracjami na ten temat sprzed dwóch lat. Obecnie nieco mniej badanych niż w czerwcu '94 (spadek o 5 punktów procentowych) spodziewa się rozkwitu banków, jednocześnie zaś nieco zwiększyła się (również o 5 punktów) liczba osób nie oczekujących zmian w tej dziedzinie. Być może coraz więcej Polaków uważa, że jakość usług bankowych odpowiada standardom obowiązującym w państwach Unii Europejskiej. Ponadto nieznacznie (w granicach błędu statystycznego) wzrósł odsetek respondentów obawiających się upadku - za sprawą zachodniej konkurencji, jak można przypuszczać - placówek handlowych i usługowych.

Znaczna grupa badanych (61%) wyraża opinię, że integracja ze strukturami europejskimi przyczyni się do polepszenia sytuacji prywatnych przedsiębiorców.

RYS. 1. JAKI WPŁYW, WEDŁUG PANA(I), NA ŻYCIE LUDZI W POLSCE BĘDZIE MIAŁO POŁĄCZENIE, INTEGRACJA POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ? CZY WŁAŚCICIELOM PRYWATNYCH ZAKŁADÓW BĘDZIE POWODZIŁO SIĘ:

Przekonanie to dominuje we wszystkich grupach społeczno-zawodowych, jednak stosunkowo najrzadziej podzielają je mieszkańcy dużych miast i sami prywatni przedsiębiorcy.

WPŁYW PRZYSTĄPIENIA DO UNII EUROPEJSKIEJ NA SFERY ZDOMINOWANE PRZEZ PAŃSTWO

Polacy wiążą coraz większe nadzieje z przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej. W stosunku do czerwca '94 zwiększył się odsetek osób przekonanych, że stworzy ono perspektywy rozwoju w dziedzinach związanych dotychczas z opiekuńczą rolą państwa.

Zdaniem znacznego odsetka respondentów, integracja Polski z Unią Europejską będzie miała pozytywny wpływ również na większość dziedzin życia społecznego, będących w dużej mierze własnością państwa.

Tabela 2

w procentach

Połączenie, integracja Polski z Unią Europejską może mieć wpływ na różne dziedziny życia w Polsce. Czy, Pana(i) zdaniem, przyczyni się ono raczej do rozwoju czy też raczej do upadku:	Raczej do rozwoju		Raczej do upadku		Nie będzie miało wpływu		Trudno powiedzieć	
	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96
- państwowych przedsiębiorstw i zakładów	32	34	37	37	10	11	21	19
- placówek służby zdrowia	47	54	9	9	21	18	23	20
- placówek opieki społecznej	39	45	12	12	24	21	25	22
- instytutów naukowych i wyższych uczelni	58	61	8	6	13	13	21	20
- szkół	49	58	6	6	23	19	22	17
- placówek kulturalnych	43	48	11	10	23	21	24	21

Ankietowani oczekują przede wszystkim, że przyczyni się ona do poprawy sytuacji w nauce i oświacie, sprzyjając rozwojowi instytutów naukowych i wyższych uczelni (61%) oraz szkół (58%). Ponad połowa badanych (54%) sądzi, że połączenie ze strukturami europejskimi wpłynie na lepsze funkcjonowanie placówek służby zdrowia. Ponadto prawie co drugi respondent spodziewa się, że będzie ono korzystne dla instytucji kulturalnych (48%) i placówek opiekuńczych (45%). Część respondentów oczekuje, jak można przypuszczać, nie tylko poprawy funkcjonowania istniejących placówek państwowych, ale również rozwoju prywatnej służby zdrowia, szkolnictwa, systemu opieki społecznej oraz inicjatyw kulturalnych. Szczególnie duże nadzieje z rozwojem tych sfer życia publicznego w wyniku integracji z Unią Europejską wiążą uczniowie i studenci. Większy optymizm w tej mierze wykazują również mężczyźni, mieszkańcy miast liczących od 101 do 500 tys. ludności, mieszkańcy regionu północnego, ankietowani o wyższym statusie społeczno-materialnym (osoby lepiej wykształcone, kadra kierownicza i inteligencja, prywatni przedsiębiorcy), a także respondenci o prawicowych poglądach politycznych.

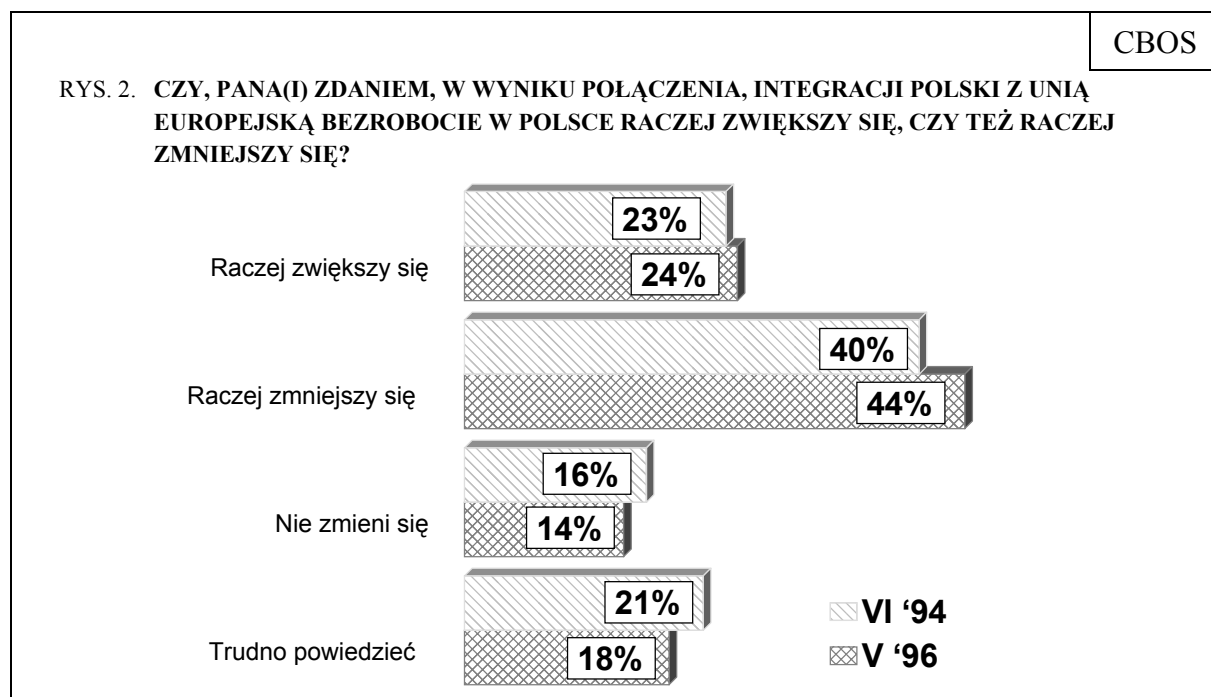
Kontrowersje wzbudza natomiast prognozowana sytuacja państwowych zakładów i przedsiębiorstw. Zbliżone odsetki respondentów wyrażają opinię, że integracja przyczyni się do ich rozwoju (34%), co sądzą, że raczej doprowadzi do ich upadku (37%). Przekonanie, że będzie ona sprzyjać poprawie kondycji państwowych przedsiębiorstw i zakładów, a więc pośrednio zachowaniu dotychczasowej struktury własności, nieco częściej podzielają m.in. robotnicy wykwalifikowani (44%), rolnicy (43%), pracownicy umysłowi niższego szczebla

(42%). O konieczności ich upadku, a więc nieuchronności przekształceń własnościowych, przekonany jest co drugi badany legitymujący się wyższym wykształceniem, a także połowa prywatnych przedsiębiorców.

Warto zaznaczyć, że respondenci nie oczekują natychmiastowych zmian w związku z członkostwem Polski w Unii Europejskiej sądząc, że korzyści będą widoczne po kilku latach (61 %) lub nawet będą odczuwane dopiero przez następne pokolenia (26%).

Porównując tegoroczne wyniki z deklaracjami badanych sprzed czterech lat dotyczącymi konsekwencji stowarzyszenia z Unią Europejską² można zauważyć, iż utrzymuje się przekonanie, że najwięcej zyskają w wyniku włączenia naszego kraju do struktur europejskich nauka i oświata, na upadek będą natomiast narażone przedsiębiorstwa i zakłady państwowe. Pamiętać jednak należy o ograniczeniach takiego porównania, w 1992 roku bowiem badaliśmy jedynie respondentów, którzy słyszeli o podpisaniu umowy stowarzyszeniowej Polski z EWG.

Pomimo rozbieżności w ocenie losu, jaki spotka państwowe przedsiębiorstwa i zakłady oraz obaw części społeczeństwa z tym związanych, znaczny odsetek respondentów (44%) oczekuje, że zmniejszy się bezrobocie w Polsce. Jednocześnie jednak co czwarty badany przewiduje jego wzrost.

² Por. komunikat CBOS „Stowarzyszenie Polski z EWG”, maj '92.

W ciągu ostatnich dwóch lat nieznacznie (o 4 punkty procentowe) zwiększył się odsetek respondentów spodziewających się spadku bezrobocia po przystąpieniu Polski do struktur europejskich.

Prognozy badanych dotyczące wpływu integracji na różne sfery życia społecznego korespondują z ich opiniami co do tego, które grupy społeczno-zawodowe będą największymi beneficjentami tego procesu.

Tabela 3

w procentach

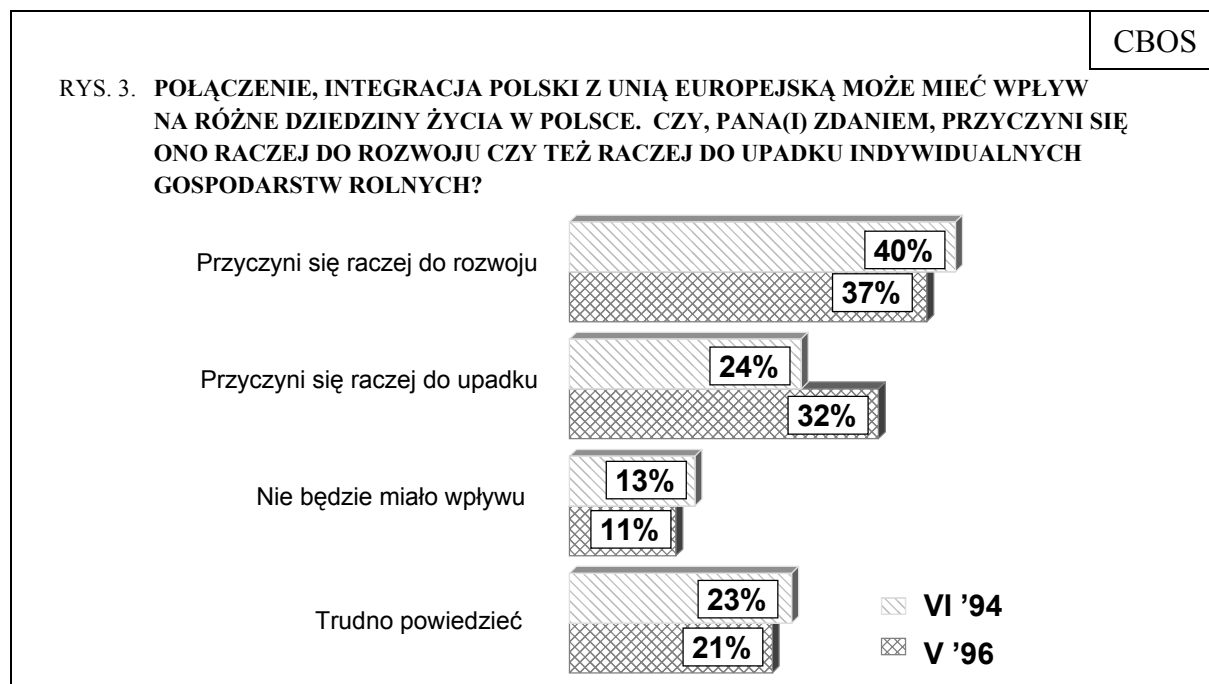
Jaki wpływ, według Pana(i), na życie ludzi w Polsce będzie miało połączenie, integracja Polski z UE? Czy ... będzie się powodziło?	Lepiej		Gorzej		Nic się nie zmieni		Trudno powiedzieć	
	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96
Naukowcom	63	68	5	4	14	11	18	17
Lekarzom	60	64	4	5	17	15	18	16
Dyrektorom i kierownikom przedsiębiorstw	58	57	10	13	11	11	21	21
Nauczycielom	48	52	6	8	26	21	21	20
Urzędnikom administracji państwowej	46	42	10	16	23	21	21	21
Robotnikom	44	43	21	23	17	16	18	18
Bezrobotnym	39	45	21	22	20	15	20	19

Badani wymieniają wśród nich przede wszystkim naukowców (68%) oraz lekarzy (64%). Najmniejszy odsetek ankietowanych wyraża przekonanie, że lepiej będzie się powodziło urzędnikom administracji państwowej (42%) i robotnikom (43%). Jednocześnie prawie co czwarty badany spodziewa się pogorszenia sytuacji tych ostatnich. Ciekawe, że osoby z wyższym wykształceniem częściej niż inni przewidują poprawę poziomu życia zarówno naukowców, lekarzy, jak i robotników.

W ciągu ostatnich dwóch lat zwiększył się odsetek respondentów dzielających opinię, że na integracji z Unią Europejską skorzystają przedstawiciele zawodów inteligenckich: naukowcy, lekarze, nauczyciele, a także bezrobotni. Jednocześnie ankietowani nieco częściej niż dwa lata temu sądzą, że stracą na niej urzędnicy administracji państwowej oraz dyrektorzy i kierownicy przedsiębiorstw.

INTEGRACJA A SYTUACJA W ROLNICTWIE

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej budzi często zastrzeżenia z punktu widzenia interesów polskiego rolnictwa i potrzeby ich ochrony. Poglądy respondentów na temat skutków integracji dla tej dziedziny gospodarki są podzielone.

Przeważa przekonanie (37%), że integracja przyczyni się do rozwoju indywidualnych gospodarstw rolnych. Jednocześnie jednak niewiele mniej respondentów (32%) ma przeciwnie zdanie na ten temat. Szansę na ożywienie w rolnictwie dostrzegają przede wszystkim mieszkańcy regionu północnego (56%), miast średniej wielkości - od 101 do 500 tys. ludności (49%), a spośród grup społeczno-zawodowych: kadra kierownicza i inteligencja (47%), robotnicy wykwalifikowani (45%). Upadku gospodarstw chłopskich obawiają się przede wszystkim osoby pracujące na własny rachunek - prywatni przedsiębiorcy (47%) oraz sami rolnicy (46%). Co ciekawe, poglądów w tej kwestii nie różnicują w sposób istotny statystycznie preferencje wyborcze respondentów.

Różnice zdań na ten temat wśród poszczególnych grup społeczno-zawodowych najprawdopodobniej wynikają nie tyle z odmiennego definiowania i rozumienia skutków integracji z UE dla polskiego rolnictwa, ile przede wszystkim są efektem ich emocjonalnej oceny. Rolnicy postrzegają prognozowane zmiany w rolnictwie przez pryzmat własnej sytuacji i swoich doraźnych interesów.

W ciągu ostatnich dwóch lat pogorszyła się ocena perspektyw naszego rolnictwa po przystąpieniu Polski do struktur europejskich. Poglądy respondentów w tej kwestii niemal dokładnie pokrywają się z ich prognozą poziomu życia rolników, który zdaniem 37% badanych wzrośnie, w opinii 32% zaś się obniży.

WPLYW INTEGRACJI NA WARUNKI ŻYCIA I POSTAWY POLAKÓW

W opinii społecznej integracja Polski z Unią Europejską będzie miała w przeważającej mierze pozytywny wpływ na różne dziedziny życia społecznego. Zmienia się zarówno warunki, w których żyjemy, jak i my sami - nasze postawy i obyczaje.

Tabela 4 w procentach

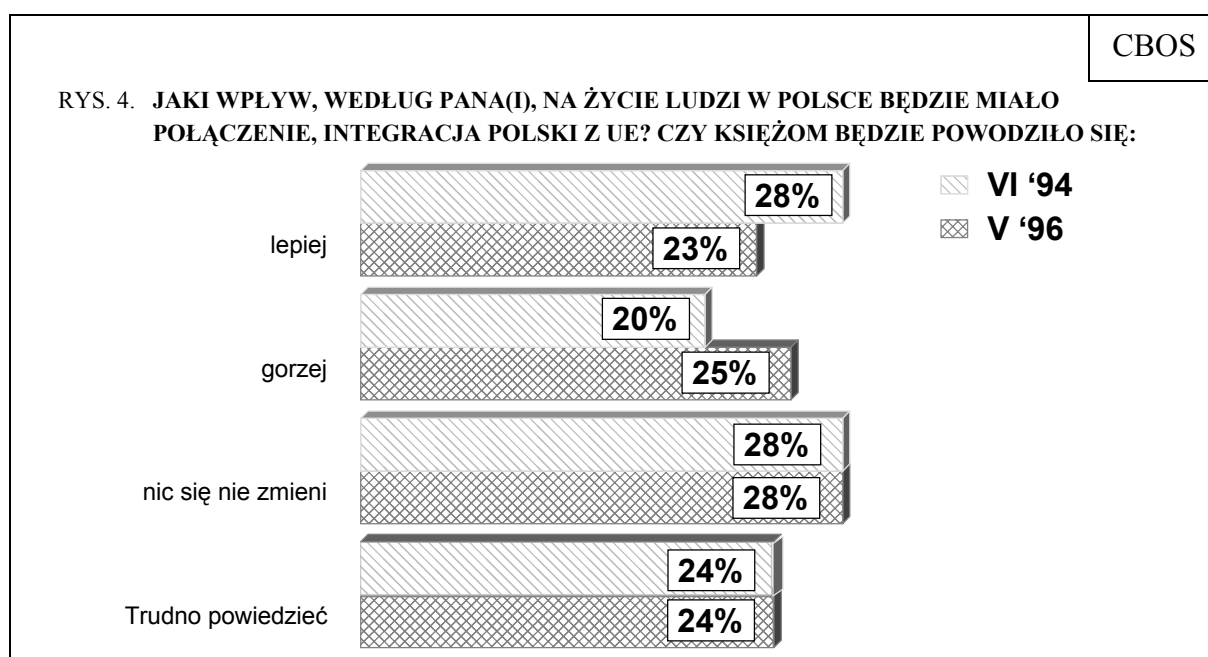
Czy, Pana(i) zdaniem, połączenie, integracja Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na:	Raczej korzystnie		Raczej niekorzystnie		Nie będzie miało wpływu		Trudno powiedzieć	
	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96
- stosunek Polaków do pracy	71	74	3	4	14	12	12	10
- trwałość polskiej rodziny	26	30	17	17	38	36	19	18
- przestrzeganie prawa	49	60	11	9	20	14	20	16
- stan środowiska naturalnego w Polsce	71	69	9	11	7	8	13	12
- materialne warunki życia Polaków	57	61	10	10	13	10	20	20
- życie kulturalne Polaków	43	50	10	8	25	22	22	19
- stan wiedzy i poziom wykształcenia	56	68	7	5	19	13	18	14

Tabela 5 w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w wyniku połączenia, integracji Polski z Unią Europejską ... raczej zwiększy się, czy też raczej się zmniejszy?	Raczej zwiększy się		Raczej zmniejszy się		Nie zmieni się		Trudno powiedzieć	
	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96
Religijność Polaków	4	5	28	29	55	56	12	10
Życzliwość ludzi wobec siebie	17	22	20	19	48	44	15	15
Tolerancja wobec innych	31	32	13	15	39	37	17	16
Swoboda obyczajów	51	43	7	10	28	33	14	13
Gospodarność i oszczędność	66	66	3	5	17	17	14	12
Przedsiębiorczość Polaków	68	74	3	2	14	13	15	10

Respondenci są w największym stopniu zgodni co do tego, że połączenie z Unią Europejską wpłynie na wzrost znaczenia pracy (74%), pobudzi rozwój przedsiębiorczości (74%), zwiększy gospodarność i oszczędność (66%), a więc wyzwoli procesy adaptacyjne do działania w warunkach zwiększonej konkurencji. Im wyższe wykształcenie, tym większe nadzieje z tym związane. Stąd też najczęściej wyrażają je: kadra kierownicza i inteligencja, pracownicy umysłowi niższego szczebla, a także prywatni przedsiębiorcy, osoby o wyższym statusie materialnym, nie uczestniczący w praktykach religijnych. Większość ankietowanych jest zdania, że poprawi się stan środowiska naturalnego (69%), wzrośnie ogólny stan wiedzy i poziom wykształcenia w społeczeństwie (68%). Znaczny odsetek badanych sądzi również, że integracja przyczyni się do podniesienia materialnego poziomu życia Polaków (61%), do zwiększenia stopnia przestrzegania prawa (60%). Co drugi ankietowany twierdzi, że wpłynie ona na ożywienie naszego życia kulturalnego.

Sferą, która w ocenie ponad połowy badanych nie ulegnie zmianie, jest religijność Polaków. Zarazem jednak 29% ankietowanych sądzi, że będzie ona odgrywać mniejszą niż dotychczas rolę w życiu społecznym. Opinię taką wyraża prawie co druga osoba legitymująca się wyższym wykształceniem, ponadto częściej formułują ją uczniowie i studenci, badani nie uczestniczący w praktykach religijnych, a także ankietowani o orientacji lewicowej i osoby lepiej oceniające własne warunki materialne. Podzielone są poglądy na temat przewidywanej sytuacji księży.

Zbliżone odsetki respondentów sądzą, że księżom będzie się powodziło lepiej (23%), co twierdzą, że gorzej (25%) bądź tak samo jak dotychczas (28%). W ciągu ostatnich dwóch lat prognozy dotyczące sytuacji księży nieco się pogorszyły.

Znaczny odsetek badanych nie oczekuje w wyniku integracji zmian w sferze stosunków międzyludzkich - nie wpłynie ona, ich zdaniem, na trwałość polskiej rodziny, stopień wzajemnej życzliwości i tolerancji. Wśród pozostałych osób przeważa stanowisko, że wywrze ona raczej pozytywny wpływ na te dziedziny życia. Jednocześnie dość duża grupa badanych (43%) sądzi, że integracja ze strukturami europejskimi doprowadzi do liberalizacji obyczajów.

Pozytywnego oddziaływania integracji na trwałość rodziny oczekują przede wszystkim respondenci z wykształceniem zawodowym (40%), a spośród grup społeczno-zawodowych - robotnicy wykwalifikowani (45%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (40%). O jej niekorzystnym wpływie na trwałość rodziny najczęściej przekonani są respondenci legitymujący się wyższym wykształceniem (29%). Częściej sądzą oni też, że połączenie z Unią Europejską przyczyni się do wzrostu tolerancji (57%) i zwiększenia się swobody obyczajów (68%). Opinię tę częściej podzielają ponadto najmłodszy respondenci, kadra kierownicza i inteligencja, prywatni przedsiębiorcy, uczniowie i studenci, osoby oceniające swoje warunki materialne jako dobre, ankietowani nie uczestniczący w praktykach religijnych.

Jak wynika z powyższych danych, Polacy wierzą, że nie dotkną nas zjawiska od lat obserwowane w Europie Zachodniej i związane z rozwojem indywidualizmu: rozluźnienie więzi rodzinnych, sekularyzacja społeczeństwa. Trwałości rodziny nie zagrazi m.in. zwiększenie się swobody obyczajów. Sądzą oni raczej, że życie społeczne zostanie wzbogacone o nowy wymiar wynikający ze wzrostu wartości pracy i rozwoju aktywności gospodarczej, opartej zarazem na bardziej racjonalnych zasadach działania.

W ciągu ostatnich dwóch lat widoczny jest wzrost optymizmu respondentów w opiniach o wpływie przystąpienia do Unii Europejskiej na warunki życia, postawy i obyczaje Polaków. Najbardziej zwiększyła się (o 12 punktów procentowych) liczba spodziewających się poprawy poziomu wykształcenia w społeczeństwie, a także liczba oczekujących wzrostu przestrzegania prawa (o 11 punktów). Obserwujemy natomiast zmniejszenie się odsetka

(o 8 punktów) osób sądzących, że w wyniku integracji zwiększy się swoboda obyczajów. Może to wynikać z przekonania, że w Polsce już dokonały się zmiany w tym zakresie lub z przeswiadczenia, że w Europie Zachodniej będzie następował wzrost rygoryzmu obyczajowego.

INTEGRACJA A WYSTĘPOWANIE PATOLOGII SPOŁECZNYCH

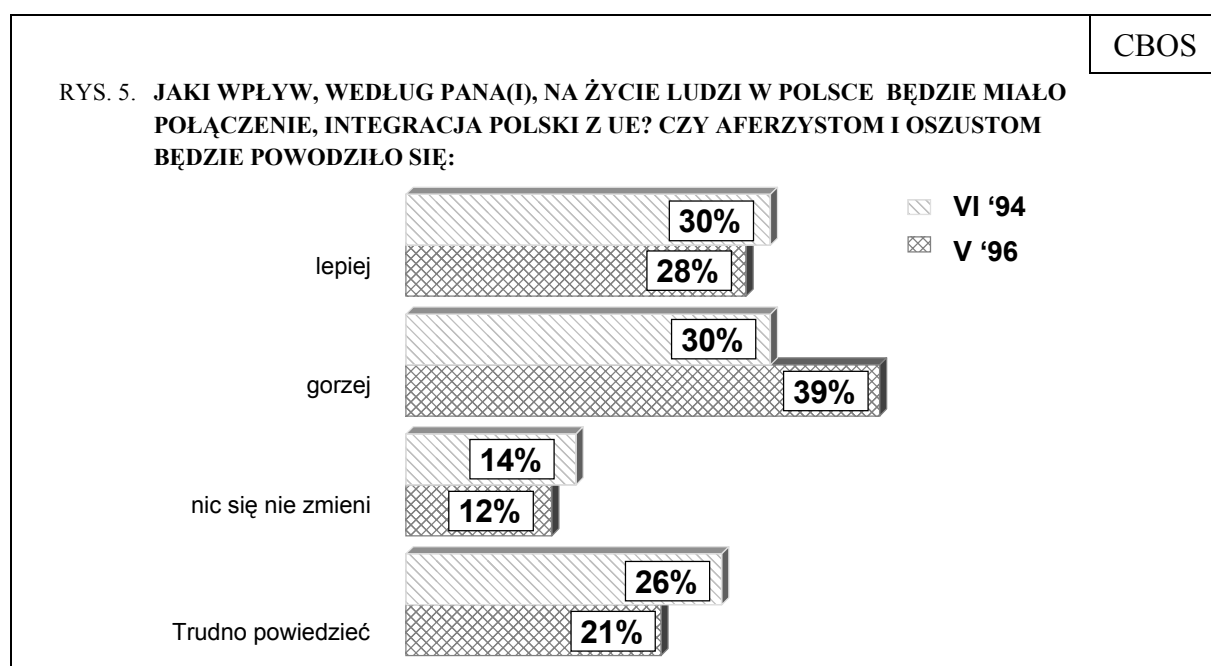
Obawy Polaków związane z przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej dotyczą zwiększenia się zasięgu patologii społecznych.

Tabela 1 w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w wyniku połączenia, integracji Polski z Unią Europejską ... raczej zwiększy się, czy też raczej się zmniejszy?	Raczej zwiększy się		Raczej zmniejszy się		Nie zmieni się		Trudno powiedzieć	
	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96	VI '94	V '96
- alkoholizm	18	20	17	21	44	39	21	21
- przestępczość	42	43	16	22	23	18	19	17
- zagrożenie wirusem HIV/ AIDS	56	62	6	5	19	16	20	18

W opinii większości (62%) badanych wzrosnie przede wszystkim zagrożenie wirusem HIV. Znaczna część respondentów (43%) przewiduje ponadto nasilenie się przestępczości. Przeważa natomiast przekonanie, że integracja nie będzie miała wpływu na zakres alkoholizmu w Polsce.

Zdaniem znacznej części ankietowanych (39%) po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej gorzej będzie się powodziło aferzystom i oszustom.

W stosunku do czerwca '94 o 6 punktów procentowych wzrósł odsetek respondentów obawiających się zwiększenia zagrożenia wirusem HIV. Zarazem jednak Polacy nieco częściej sądzą, że integracja przyczyni się do zmniejszenia alkoholizmu i przestępczości. O 9 punktów procentowych wzrosła liczba osób przekonanych, że stracą na niej aferzyści i oszuści. Taki też pogląd dominuje w społeczeństwie, podczas gdy przed dwoma laty takie same odsetki ankietowanych sądziły, że ich sytuacja się pogorszy, co prognozowały jej polepszenie.

Przystąpienie do Unii Europejskiej budzi zdecydowanie więcej nadziei niż obaw. Tym też należy tłumaczyć utrzymujące się duże poparcie społeczne dla idei integracji³. Dzieje się tak mimo świadomości, że dostosowanie się Polski do norm i zasad obowiązujących w Unii Europejskiej nie będzie procesem łatwym i przebiegającym bezboleśnie. Jednak związane z tym procesem zmiany w niektórych sferach życia społecznego mogą mieć dla Polaków większe znaczenie niż jego konsekwencje w innych. W celu ustalenia, które elementy sposobu myślenia o integracji w największym stopniu wpływają na deklarowane poparcie dla przystąpienia do Unii Europejskiej, dokonaliśmy analizy regresji. Decydujące znaczenie dla wyrażanej przez badanych aprobaty integracji ma pięć czynników, wokół których skupione są nadzieje i oczekiwania respondentów :

- wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego i kulturowego Polski: wzrost praworządności, poziomu wykształcenia, rozwój życia kulturalnego, umocnienie się trwałości rodziny, a także poprawa stanu środowiska naturalnego;

- zmiany w etosie pracy - poprawa stosunku do pracy, rozwój przedsiębiorczości, gospodarności i oszczędności;

- poprawa w systemie zdrowia i opieki społecznej, szkolnictwie, kulturze;

- zmniejszenie społecznych kosztów reform w Polsce, rozwiązanie problemów socjalnych przez ograniczenie bezrobocia, poprawę sytuacji rolników, robotników; wzrost materialnego poziomu życia;

- rozwój sektora prywatnego: prywatnych przedsiębiorstw, banków, sfery handlu i usług.

³ Por. komunikat CBOS „Integracja Polski z Unią Europejską”, sierpień '96.

Dalsze analizy polegające na określeniu stopnia nasycenia wartością czynnika w poszczególnych grupach społeczno-demograficznych pozwoliły na ustalenie, które z przedstawionych aspektów procesu integracji ich przedstawiciele uważają za najistotniejsze. Nadzieje na wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego i kulturowego Polski wyrażają przede wszystkim mieszkańcy małych miast (do 20 tys. ludności), robotnicy wykwalifikowani i prywatni przedsiębiorcy. Im wyższe wykształcenie, tym częściej respondenci dostrzegają potrzebę wzrostu wartości pracy, wyzwolenia społecznej przedsiębiorczości. Zmian w tym zakresie oczekują zwłaszcza prywatni przedsiębiorcy, kadra kierownicza i inteligencja, a także robotnicy wykwalifikowani. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej przez pryzmat poprawy sytuacji szkolnictwa, służby zdrowia i kultury postrzegają przede wszystkim uczniowie i studenci, w mniejszym stopniu także prywatni przedsiębiorcy i robotnicy wykwalifikowani. Poprawy warunków materialnych, rozwiązania problemów społecznych oczekują pracownicy fizyczno-umysłowi i gospodynie domowe, korzyści związanych z rozwojem sektora prywatnego - osoby legitymujące się wyższym wykształceniem. Najmniejsze zainteresowanie wykazują prywatni przedsiębiorcy.

Ocena konsekwencji przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej jest ponadto ściśle związana z poziomem wiedzy na temat jego skutków. Istotną rolę w sposobie myślenia o integracji odgrywa bowiem stopień zainteresowania polityką. Osoby deklarujące duże lub średnie zainteresowanie tą sferą życia, a więc dysponujące większym zasobem wiedzy o integracji częściej mają sprecyzowane poglądy w kwestii jej wpływu na różne dziedziny życia w Polsce, po wtóre zaś - w największym stopniu dostrzegają korzyści z tym związane. Nieco mniejsze, choć również istotne znaczenie dla postrzegania procesu integracji ma aktywność obywatelska respondentów wyrażająca się w ich gotowości wzięcia udziału w wyborach parlamentarnych. Osoby deklarujące taki zamiar - podobnie jak badani wyrażający duże zainteresowanie polityką - częściej dostrzegają pozytywne efekty członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Połączenie, integracja Polski z Unią Europejską może mieć wpływ na różne dziedziny życia w Polsce. Czy, Pana(i) zdaniem, przyczyni się ono raczej do rozwoju czy też raczej do upadku **prywatnych przedsiębiorstw i zakładów?**
 1 - Przyczyni się raczej do rozwoju; 2 - Przyczyni się raczej do upadku;
 3 - Nie będzie miało wpływu

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	67	7	11	16	1152
Płeć					
Mężczyźni	72	8	9	10	546
Kobiety	61	6	12	20	606
Wiek					
do 24 lat	69	5	15	10	175
25-34	73	8	8	11	202
35-44	74	4	9	13	268
45-54	59	9	13	19	180
55-64	60	12	9	19	162
65 lat i więcej	59	6	11	24	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	63	8	11	18	425
Miasto do 20 tys.	71	4	11	13	138
od 21 do 100 tys.	67	8	12	13	234
101-500 tys.	71	5	8	16	198
501 tys.i więcej mieszk.	67	11	9	14	157
Region					
Północny	72	9	8	11	143
Zachodni	70	4	13	12	125
Środkowozachodni	64	8	10	18	163
Środkowy	66	9	9	17	213
Wschodni	65	10	15	10	143
Południowo-wschodni	63	5	12	20	175
Południowo-zachodni	69	6	8	17	190
Wykształcenie					
Podstawowe	55	11	11	22	374
Zasadnicze zawodowe	73	6	7	14	300
Średnie	70	5	13	12	384
Wyższe	78	6	8	8	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	77	6	6	11	84
Prac.umysł.niż.szczebla	72	2	14	11	114
Pracownicy fiz.- umysł.	67	6	9	17	58
Robotnicy wykwalifikowani	70	12	7	12	125
Robotnicy niewykwalifik.	59	7	12	22	55
Rolnicy	66	5	14	16	74
Prywatni przedsiębiorcy	74	13	7	6	45
Bierni zawodowo					
Renciści	57	8	10	24	167
Emeryci	64	7	9	20	200
Uczniowie i studenci	77	3	15	5	52
Bezrobotni	64	9	16	11	102
Gospodynie domowe i inni	65	10	11	14	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	73	6	6	15	154
Sektor państwowy	67	13	8	12	118
Sektor prywatny	71	6	11	13	221
Spółdzielczość	64	6	9	21	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	59	8	14	20	254
151 - 225	66	10	10	13	182
226 - 325	69	7	8	15	274
326 - 425	72	2	8	17	205
Powyżej 426 zł	70	8	14	9	177
Ocena własnych war. mater.					
Źle	60	9	11	20	462
Średnie	71	6	9	14	450
Dobre	72	7	13	8	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	50	10	13	27	98
Raz w tygodniu	66	8	10	16	640
Kilka razy w roku	70	6	11	13	308
W ogóle nie uczestniczy	73	6	11	10	106
Poglądy polityczne					
Lewica	67	10	13	11	244
Centrum	72	6	12	11	349
Prawica	74	7	9	9	312
Trudno powiedzieć	50	7	8	34	247

Tabela 2. Połączenie, integracja Polski z Unią Europejską może mieć wpływ na różne dziedziny życia w Polsce. Czy, Pana(i) zdaniem, przyczyni się ono raczej do rozwoju czy też raczej do upadku państwowych przedsiębiorstw i zakładów?
1 - Przyczyni się raczej do rozwoju; 2 - Przyczyni się raczej do upadku;
3 - Nie będzie miało wpływu

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	37	11	19	1153
Płeć					
Mężczyźni	36	39	11	14	546
Kobiety	33	34	11	23	606
Wiek					
do 24 lat	38	36	15	10	175
25-34	37	36	13	15	202
35-44	42	34	8	15	268
45-54	27	38	11	23	180
55-64	28	44	8	19	162
65 lat i więcej	27	31	10	32	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	35	40	8	17	425
Miasto do 20 tys.	31	39	12	17	139
od 21 do 100 tys.	32	36	12	20	234
101-500 tys.	40	27	12	22	198
501 tys. i więcej mieszk.	31	39	13	16	157
Region					
Północny	42	36	6	17	143
Zachodni	23	46	9	19	121
Środkowo-zachodni	32	38	9	21	169
Środkowy	33	39	11	16	213
Wschodni	36	41	8	15	142
Południowo-wschodni	34	29	14	23	175
Południowo-zachodni	37	30	13	20	190
Wykształcenie					
Podstawowe	33	31	9	27	374
Zasadnicze zawodowe	39	36	11	15	300
Średnie	35	39	10	15	384
Wyższe	19	50	18	13	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	27	40	19	15	84
Prac. umysł. niż. szczebla	42	36	10	12	114
Pracownicy fiz.- umysł.	26	31	24	19	58
Robotnicy wykwalifikowani	44	32	7	18	126
Robotnicy niewykwalifik.	30	29	16	26	55
Rolnicy	43	39	3	14	74
Prywatni przedsiębiorcy	17	51	12	20	45
Bierni zawodowo					
Renciści	33	31	10	27	167
Emeryci	25	40	10	26	200
Uczniowie i studenci	41	42	14	4	52
Bezrobotni	42	40	11	7	102
Gospodynie domowe i inni	35	37	6	21	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	30	39	12	19	154
Sektor państwowy	37	32	10	21	118
Sektor prywatny	32	38	14	16	222
Spółdzielczość	43	23	13	20	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	34	39	10	17	254
151 - 225	35	36	10	19	182
226 - 325	41	29	9	21	274
326 - 425	31	38	12	20	205
Powyżej 426 zł	28	45	14	13	177
Ocena własnych war. mater.					
Złe	29	38	11	22	462
Średnie	39	33	9	18	451
Dobre	33	41	12	13	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	32	28	8	32	98
Raz w tygodniu	37	36	10	17	640
Kilka razy w roku	31	38	13	18	308
W ogóle nie uczestniczy	29	41	12	18	106
Poglądy polityczne					
Lewica	29	43	15	13	244
Centrum	35	38	11	16	349
Prawica	37	38	11	14	312
Trudno powiedzieć	34	27	6	33	247

Tabela 3. Połączenie, integracja Polski z Unią Europejską może mieć wpływ na różne dziedziny życia w Polsce. Czy, Pana(i) zdaniem, przyczyni się ono raczej do rozwoju czy też raczej do upadku **szkół**? 1 - Przyczyni się raczej do rozwoju; 2 - Przyczyni się raczej do upadku; 3 - Nie będzie miało wpływu (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	58	6	19	17	1153
Płeć					
Mężczyźni	62	6	21	11	546
Kobiety	54	6	17	22	606
Wiek					
do 24 lat	63	5	21	12	175
25-34	61	5	18	16	202
35-44	67	5	15	14	268
45-54	55	6	21	18	180
55-64	50	9	24	17	162
65 lat i więcej	46	7	18	28	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	46	8	25	20	425
Miasto do 20 tys.	65	6	18	11	139
od 21 do 100 tys.	62	5	16	17	234
101-500 tys.	70	3	10	17	198
501 tys.i więcej mieszk.	63	5	21	11	157
Region					
Północny	73	4	7	16	143
Zachodni	51	10	25	14	125
Środkowozachodni	55	3	20	22	165
Środkowy	58	5	18	19	213
Wschodni	48	13	28	14	143
Południowo-wschodni	52	7	25	17	175
Południowo-zachodni	67	3	13	16	190
Wykształcenie					
Podstawowe	47	8	20	26	374
Zasadnicze zawodowe	59	5	20	15	300
Średnie	65	5	19	10	384
Wyższe	67	7	13	13	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	69	3	13	15	84
Prac.umysł.niż.szczebla	65	1	25	10	114
Pracownicy fiz.- umysł.	65	7	19	9	58
Robotnicy wykwalifikowani	59	4	24	12	126
Robotnicy niewykwalifik.	59	4	17	20	55
Rolnicy	49	8	22	21	74
Prywatni przedsiębiorcy	66	6	15	14	45
Bierni zawodowo					
Renciści	55	6	17	22	167
Emeryci	48	9	21	23	200
Uczniowie i studenci	70	10	7	13	52
Bezrobotni	57	9	22	13	102
Gospodynie domowe i inni	56	8	16	21	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	60	4	18	18	154
Sektor państwowy	63	6	22	9	118
Sektor prywatny	64	5	18	13	222
Spółdzielczość	66	0	21	13	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	47	11	19	23	254
151 - 225	56	4	24	17	182
226 - 325	59	5	19	17	274
326 - 425	64	5	19	13	205
Powyżej 426 zł	72	5	16	8	177
Ocena własnych war. mater.					
Źle	53	9	16	23	462
Średnie	59	4	21	17	451
Dobre	68	4	21	6	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	55	4	17	23	98
Raz w tygodniu	58	6	20	16	640
Kilka razy w roku	58	6	18	18	308
W ogóle nie uczestniczy	61	5	17	17	106
Poglądy polityczne					
Lewica	53	12	20	15	244
Centrum	65	5	18	12	349
Prawica	67	4	17	11	312
Trudno powiedzieć	41	5	21	32	247

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, w wyniku połączenia, integracji Polski z Unią Europejską **bezrobocie w Polsce** raczej zwiększy się, czy też raczej zmniejszy się? (%)

	Raczej zwiększy się	Raczej zmniejszy się	Nie zmieni się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	44	14	17	1152
Płeć					
Mężczyźni	25	47	14	14	546
Kobiety	24	41	14	21	606
Wiek					
do 24 lat	21	53	15	11	175
25-34	31	45	11	13	202
35-44	21	48	14	17	268
45-54	28	37	13	22	180
55-64	26	39	18	17	162
65 lat i więcej	20	39	15	26	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	27	43	11	19	425
Miasto do 20 tys.	24	45	19	12	139
od 21 do 100 tys.	24	39	18	19	234
101-500 tys.	19	53	10	18	198
501 tys. i więcej mieszk.	24	42	18	17	157
Region					
Północny	27	47	15	11	143
Zachodni	34	43	11	13	120
Środkowozachodni	24	40	19	18	169
Środkowy	20	49	14	17	213
Wschodni	18	47	15	23	142
Południowo-wschodni	27	43	12	18	172
Południowo-zachodni	25	39	13	23	190
Wykształcenie					
Podstawowe	24	40	12	24	374
Zasadnicze zawodowe	28	43	14	15	300
Średnie	20	48	17	16	384
Wyższe	32	44	16	8	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	29	49	15	7	84
Prac. umysł. niż. szczebla	17	47	19	16	114
Pracownicy fiz. - umysł.	14	65	7	14	58
Robotnicy wykwalifikowani	28	39	15	18	126
Robotnicy niewykwalifik.	27	36	17	20	55
Rolnicy	33	41	8	18	74
Prywatni przedsiębiorcy	35	35	11	20	45
Bierni zawodowo					
Renciści	24	34	15	27	166
Emeryci	24	39	19	18	200
Uczniowie i studenci	23	54	15	8	52
Bezrobotni	29	49	7	14	102
Gospodynie domowe i inni	12	60	11	17	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	24	50	13	13	154
Sektor państwowy	24	43	16	17	118
Sektor prywatny	26	40	16	18	222
Spółdzielczość	15	62	9	13	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	26	40	11	22	254
151 - 225	26	48	14	12	182
226 - 325	26	40	16	19	274
326 - 425	25	48	12	15	205
Powyżej 426 zł	20	49	18	13	177
Ocena własnych war. mater.					
Złe	29	39	12	20	461
Średnie	21	48	15	16	451
Dobre	21	46	17	16	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	27	35	14	24	98
Raz w tygodniu	21	45	16	18	640
Kilka razy w roku	29	45	10	16	308
W ogóle nie uczestniczy	30	41	17	12	106
Poglądy polityczne					
Lewica	27	47	13	13	244
Centrum	28	44	14	14	349
Prawica	21	47	15	17	312
Trudno powiedzieć	21	37	14	27	247

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem, połączenie, integracja Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na **stosunek Polaków do pracy**?
1 - Wpłynie raczej korzystnie; 2 - Wpłynie raczej niekorzystnie; 3 - Nie będzie miało wpływu

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	74	4	12	10	1152
Płeć					
Mężczyźni	78	5	12	5	546
Kobiety	71	3	11	14	606
Wiek					
do 24 lat	70	7	12	12	175
25-34	77	6	13	4	202
35-44	78	4	11	6	268
45-54	75	3	11	11	180
55-64	75	2	12	12	162
65 lat i więcej	68	1	12	18	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	67	6	12	14	425
Miasto do 20 tys.	79	1	13	7	139
od 21 do 100 tys.	77	3	12	9	234
101-500 tys.	84	3	8	5	198
501 tys. i więcej mieszk.	73	4	14	8	157
Region					
Północny	85	3	3	9	143
Zachodni	78	5	10	7	120
Środkowozachodni	68	6	16	10	169
Środkowy	74	3	16	7	213
Wschodni	66	3	16	15	142
Południowo-wschodni	72	3	16	8	175
Południowo-zachodni	79	2	10	10	190
Wykształcenie					
Podstawowe	65	3	15	16	374
Zasadnicze zawodowe	72	7	12	9	300
Średnie	81	3	10	6	384
Wyższe	91	1	6	2	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	90	1	7	2	84
Prac. umysł. niż. szczebla	85	3	7	5	114
Pracownicy fiz. - umysł.	69	0	25	6	58
Robotnicy wykwalifikowani	80	6	10	5	126
Robotnicy niewykwalifik.	72	3	12	12	55
Rolnicy	68	9	7	16	74
Prywatni przedsiębiorcy	84	10	0	6	45
Bierni zawodowo					
Renciści	71	1	15	13	166
Emeryci	70	1	15	14	200
Uczniowie i studenci	60	10	13	17	52
Bezrobotni	72	2	11	8	102
Gospodynie domowe i inni	69	3	15	13	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	81	4	8	8	154
Sektor państwowy	82	2	10	6	118
Sektor prywatny	79	5	10	6	222
Spółdzielczość	78	0	13	9	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	65	5	16	14	254
151 - 225	72	4	14	10	182
226 - 325	75	4	12	10	274
326 - 425	83	3	8	6	205
Powyżej 426 zł	82	3	10	5	177
Ocena własnych war. mater.					
Złe	68	5	14	13	461
Średnie	78	2	10	10	451
Dobre	80	5	10	5	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	78	0	9	13	98
Raz w tygodniu	73	5	11	11	640
Kilka razy w roku	74	4	13	9	308
W ogóle nie uczestniczy	80	3	13	4	106
Poglądy polityczne					
Lewica	74	7	12	7	244
Centrum	77	4	12	7	349
Prawica	80	2	13	5	312
Trudno powiedzieć	64	4	10	22	247

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, połączenie, integracja Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na **trwałość polskiej rodziny**?
1 - Wpłynie raczej korzystnie; 2 - Wpłynie raczej niekorzystnie; 3 - Nie będzie miało wpływu

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	17	36	18	1152
Płeć					
Mężczyźni	36	16	34	15	546
Kobiety	24	18	37	20	606
Wiek					
do 24 lat	27	17	48	9	175
25-34	29	16	39	17	202
35-44	34	17	34	15	268
45-54	29	15	35	21	180
55-64	33	20	28	19	162
65 lat i więcej	24	20	29	27	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	27	19	35	20	425
Miasto do 20 tys.	34	14	39	13	139
od 21 do 100 tys.	30	19	32	19	234
101-500 tys.	35	14	34	16	198
501 tys. i więcej mieszk.	27	17	42	14	157
Region					
Północny	34	16	31	19	143
Zachodni	34	19	33	15	120
Środkowozachodni	29	13	36	22	169
Środkowy	22	14	46	19	213
Wschodni	21	24	36	19	142
Południowo-wschodni	35	19	33	13	175
Południowo-zachodni	35	17	32	16	190
Wykształcenie					
Podstawowe	27	17	30	26	374
Zasadnicze zawodowe	40	13	32	15	300
Średnie	27	18	41	14	384
Wyższe	20	29	45	6	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	28	18	42	13	84
Prac. umysł. niż. szczebla	26	14	48	12	114
Pracownicy fiz. - umysł.	26	21	41	12	58
Robotnicy wykwalifikowani	45	10	34	11	126
Robotnicy niewykwalifik.	43	5	38	14	55
Rolnicy	30	15	30	25	74
Prywatni przedsiębiorcy	24	22	34	20	45
Bierni zawodowo					
Renciści	28	20	26	26	166
Emeryci	26	22	31	21	200
Uczniowie i studenci	23	21	44	12	52
Bezrobotni	33	18	35	14	102
Gospodynie domowe i inni	23	17	41	20	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	26	17	46	12	154
Sektor państwowy	39	13	35	13	118
Sektor prywatny	33	14	37	15	222
Spółdzielczość	38	22	23	17	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	30	18	32	20	254
151 - 225	38	14	33	15	182
226 - 325	35	15	32	19	274
326 - 425	22	23	39	16	205
Powyżej 426 zł	26	17	45	12	177
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	18	32	22	461
Średnie	33	17	32	17	451
Dobre	26	15	49	11	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	35	19	21	25	98
Raz w tygodniu	28	17	37	17	640
Kilka razy w roku	32	17	34	17	308
W ogóle nie uczestniczy	27	15	43	14	106
Poglądy polityczne					
Lewica	23	18	46	14	244
Centrum	36	16	31	17	349
Prawica	33	21	35	12	312
Trudno powiedzieć	24	14	33	29	247

Tabela 7. Czy, Pana(i) zdaniem, połączenie, integracja Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na **materialne warunki życia Polaków?**
 1 - Wpłynie raczej korzystnie; 2 - Wpłynie raczej niekorzystnie; 3 - Nie będzie miało wpływu

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	61	10	10	19	1152
Płeć					
Mężczyźni	67	9	8	15	546
Kobiety	55	11	11	23	606
Wiek					
do 24 lat	67	7	10	16	175
25-34	62	12	7	19	202
35-44	66	8	9	17	268
45-54	61	10	12	17	180
55-64	48	16	12	24	162
65 lat i więcej	57	9	10	24	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	52	13	8	26	425
Miasto do 20 tys.	67	8	14	11	139
od 21 do 100 tys.	65	9	10	17	234
101-500 tys.	71	5	6	17	198
501 tys.i więcej mieszk.	62	11	14	13	157
Region					
Północny	77	6	2	15	143
Zachodni	62	18	9	11	120
Środkowozachodni	54	12	16	18	169
Środkowy	63	7	13	17	213
Wschodni	47	12	13	28	143
Południowo-wschodni	62	10	5	23	175
Południowo-zachodni	62	8	9	22	190
Wykształcenie					
Podstawowe	52	10	12	26	374
Zasadnicze zawodowe	60	12	8	20	300
Średnie	68	9	10	13	384
Wyższe	73	6	6	15	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	77	3	7	12	84
Prac.umysł.niż.szczebla	71	6	14	10	114
Pracownicy fiz.- umysł.	62	4	16	18	58
Robotnicy wykwalifikowani	65	9	7	19	126
Robotnicy niewykwalifik.	48	11	9	32	55
Rolnicy	47	20	8	24	74
Prywatni przedsiębiorcy	76	6	0	17	45
Bierni zawodowo					
Renciści	56	14	9	21	166
Emeryci	53	12	11	23	200
Uczniowie i studenci	59	6	12	23	52
Bezrobotni	67	10	6	17	102
Gospodynie domowe i inni	60	8	15	18	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	64	5	13	19	154
Sektor państwowy	69	7	5	20	118
Sektor prywatny	67	8	9	16	222
Spółdzielczość	71	15	6	8	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	55	14	10	20	254
151 - 225	60	13	8	19	182
226 - 325	60	9	11	20	274
326 - 425	68	8	8	15	205
Powyżej 426 zł	69	7	9	15	177
Ocena własnych war. mater.					
Źle	55	13	10	22	461
Średnie	66	8	8	17	451
Dobre	63	8	12	17	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	52	8	12	28	98
Raz w tygodniu	61	10	10	20	640
Kilka razy w roku	62	10	9	18	308
W ogóle nie uczestniczy	67	11	9	13	106
Poglądy polityczne					
Lewica	59	11	12	18	244
Centrum	65	11	9	15	349
Prawica	69	8	10	13	312
Trudno powiedzieć	47	10	8	35	247

Tabela 8. Czy, Pana(i) zdaniem, połączenie, integracja Polski z Unią Europejską wpłynie raczej korzystnie czy raczej niekorzystnie na **stan wiedzy i poziom wykształcenia**?
1 - Wpłynie raczej korzystnie; 2 - Wpłynie raczej niekorzystnie; 3 - Nie będzie miało wpływu

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	68	5	13	14	1152
Płeć					
Mężczyźni	74	6	12	8	546
Kobiety	63	5	14	18	606
Wiek					
do 24 lat	70	6	15	8	175
25-34	69	5	16	11	202
35-44	74	5	11	11	268
45-54	68	6	14	12	180
55-64	65	5	14	16	162
65 lat i więcej	58	6	10	25	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	61	6	14	18	425
Miasto do 20 tys.	74	5	11	10	139
od 21 do 100 tys.	69	7	11	14	234
101-500 tys.	75	3	12	11	198
501 tys.i więcej mieszk.	70	5	18	8	157
Region					
Północny	82	4	4	10	143
Zachodni	71	8	14	7	120
Środkowozachodni	62	6	19	13	169
Środkowy	65	5	15	15	213
Wschodni	63	5	16	17	143
Południowo-wschodni	66	4	16	15	175
Południowo-zachodni	69	7	10	14	190
Wykształcenie					
Podstawowe	60	5	14	22	374
Zasadnicze zawodowe	73	5	9	13	300
Średnie	70	5	18	7	384
Wyższe	75	7	8	9	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	74	6	13	7	84
Prac.umysł.niż.szczebla	69	1	23	7	114
Pracownicy fiz.- umysł.	73	2	12	13	58
Robotnicy wykwalifikowani	75	5	13	8	126
Robotnicy niewykwalifik.	63	7	9	21	55
Rolnicy	62	13	7	18	74
Prywatni przedsiębiorcy	78	4	12	6	45
Bierni zawodowo					
Renciści	66	5	11	18	166
Emeryci	61	5	13	21	200
Uczniowie i studenci	70	9	14	7	52
Bezrobotni	67	8	16	9	102
Gospodynie domowe i inni	71	2	12	15	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	67	4	18	11	154
Sektor państwowy	81	3	8	8	118
Sektor prywatny	69	5	15	11	222
Spółdzielczość	71	0	19	9	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	59	8	15	18	254
151 - 225	67	6	12	14	182
226 - 325	74	3	12	11	274
326 - 425	71	7	13	9	205
Powyżej 426 zł	72	4	15	9	177
Ocena własnych war. mater.					
Źle	62	7	13	18	461
Średnie	73	4	11	12	451
Dobre	69	5	16	9	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	62	4	12	23	98
Raz w tygodniu	67	5	13	14	640
Kilka razy w roku	69	5	14	12	308
W ogóle nie uczestniczy	75	7	12	7	106
Poglądy polityczne					
Lewica	65	7	17	11	244
Centrum	69	7	14	10	349
Prawica	76	4	12	9	312
Trudno powiedzieć	59	5	10	27	247

Tabela 9. Czy, Pana(i) zdaniem, w wyniku połączenia, integracji Polski z Unią Europejską religijność Polaków raczej zwiększy się, czy też raczej zmniejszy się? (%)

	Raczej zwiększy się	Raczej zmniejszy się	Nie zmieni się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	29	56	10	1152
Płeć					
Mężczyźni	6	31	56	8	546
Kobiety	4	28	56	12	606
Wiek					
do 24 lat	3	32	57	8	175
25-34	4	28	59	8	202
35-44	5	27	60	8	268
45-54	3	30	57	10	180
55-64	6	31	52	11	162
65 lat i więcej	6	30	49	16	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	5	29	55	11	425
Miasto do 20 tys.	9	28	52	11	139
od 21 do 100 tys.	3	31	57	8	234
101-500 tys.	3	30	59	9	198
501 tys. i więcej mieszk.	3	28	59	10	157
Region					
Północny	6	34	55	5	143
Zachodni	2	34	56	8	120
Środkowozachodni	5	26	56	13	169
Środkowy	3	23	63	9	213
Wschodni	8	25	58	9	142
Południowo-wschodni	4	35	51	10	175
Południowo-zachodni	4	31	53	11	190
Wykształcenie					
Podstawowe	7	25	53	14	374
Zasadnicze zawodowe	6	24	62	8	300
Średnie	2	33	56	9	384
Wyższe	0	48	50	2	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	1	38	56	5	84
Prac. umysł. niż. szczebla	0	34	59	6	114
Pracownicy fiz. - umysł.	0	21	74	4	58
Robotnicy wykwalifikowani	3	29	60	7	126
Robotnicy niewykwalifik.	11	16	59	14	55
Rolnicy	8	28	53	12	74
Prywatni przedsiębiorcy	1	31	55	13	45
Bierni zawodowo					
Renciści	9	21	52	18	166
Emeryci	6	31	53	10	200
Uczniowie i studenci	0	43	53	4	52
Bezrobotni	5	31	55	9	102
Gospodynie domowe i inni	3	31	56	10	73
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	2	36	54	7	154
Sektor państwowy	1	29	64	6	118
Sektor prywatny	4	27	60	10	222
Spółdzielczość	0	26	57	17	25
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	7	29	52	13	254
151 - 225	4	24	63	9	182
226 - 325	5	27	61	7	274
326 - 425	4	32	52	11	205
Powyżej 426 zł	1	36	55	7	177
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	28	53	13	461
Średnie	4	26	61	8	451
Dobre	3	36	53	8	233
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	27	46	21	98
Raz w tygodniu	5	27	59	10	640
Kilka razy w roku	4	30	56	10	308
W ogóle nie uczestniczy	3	45	49	3	106
Poglądy polityczne					
Lewica	3	39	53	5	244
Centrum	5	30	57	9	349
Prawica	6	28	58	8	312
Trudno powiedzieć	4	21	57	19	247